

SELIDBENA AVANTURA GRAĐANINA ČETIRI DRŽAVE– HADŽI JUSUFA KANSUA

***Şehir ve kültür* (Mjesečni časopis za kulturu, književnost, jezik, umjetnost i promovisanje), br. 46, Istanbul, maj 2018, str. 56-58.**

(Sa turskog preveo: Admir MURATOVIĆ, Biblioteka "Behram-beg" u Tuzli)

Austro-ugarski prijestolonasljednik, nadvojvoda, princ Franc Ferdinand sa svojom suprugom Sofijom došao je u službenu posjetu Sarajevu. Dok je autom prolazio glavnom ulicom na obali Miljacke, ubio ga je Gavrilo Princip, militant, proizvod četničke formacije. Ovim atentatom Franc Ferdinand i njegova supruga izgubili su živote usljed čega je Austro-Ugarska monarhija objavila rat Kraljevini Srbiji. Okupirala je jedan dio Srbije u kojem se nalazio i grad Prijepolje.

Dr. Hüseyin Kansu

Rođen je 1327/1911. godine u Prijepoljskom kadiluku (Prepol – danas Prijepolje, Srbija), selu Orahovac, kao građanin Osmanske države. U vremenu njegovog rođenja Prijepolje (Prepol) je bilo vezano za Pljevljanski sandžak (Tašlica), a Pljevljanski sandžak za Kosovski vilajet.

Njegov otac Husejin-efendija (1875-1934) srednji je sin Külahzade (Ćulahović) Mula Salih-efendije, vekila nakšibendijskog šejha i predsjednika džematskog odbora u jednoj džamiji u Tašlidži (Pljevlja, Crna Gora).

Majka mu je Fifa (Afife)-hanuma, kćerka Hasanbeyoğlu (Hasanbegović) Nefise koja je bila kćerka Zilcioğlu (Zildžović) Hilmi-efendije iz sela Dušmanice. Otac joj bio imam a majka domaćica. Majka je pored kućnih poslova, svojoj porodici doprinosila i tako što je jednu sobu pretvorila u atalje te tkala ćilime i odjevne predmete na razboju.

Majka Jusufa Kansua, Afife-hanuma, na svijet je donijela 11 djece. Međutim, osmero njih su umrli još kao mali. Srednji brat Hasan i mlađi brat Lutfi, Allahovom voljom, dugo su živjeli. Porodica mu je osiguravala egzistenciju baveći se poljoprivredom, voćarstvom i stočarstvom.

U Balkanskom ratu 1912-13. godine Kraljevina Srbija okupirala je Prijepolje. Nakon što je u Istanbulu 1914. godine potpisan sporazum između Osmanlijske države i Srbije, Jusuf je postao građanin Kraljevine Srbije. Austro-ugarski prijestolonasljednik, nadvojvoda, princ Franc Ferdinand sa svojom

suprugom Sofijom došao je u službenu posjetu Sarajevu. Dok je autom prolazio glavnom ulicom na obali Miljacke, ubio ga je Gavrilo Princip, militant, proizvodi četničke formacije. Ovim atentatom Franc Feridnand i njegova supruga izgubili su živote usljed čega je Austro-Ugarska monarhija objavila rat Kraljevini Srbiji. Okupirala je jedan dio Srbije u kojem se nalazio i grad Prijepolje.

01. decembra 1918. godine, u godini kada je završen Prvi svjetski rat, Engleska je osnovala Kraljevinu Jugoslaviju (Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca). Za kralja je imenovala princa iz redova Srpske dinastije. I ustav Kraljevine napisali su Englezi. Tako je Jusuf postao građanin Kraljevine Jugoslavije. U djetinjstvu je čuvao krupnu i sitnu stoku svoje porodice. Kao dječak, s grupom svojih prijatelja, pohađao je časove Kur'ana i Ilmihala kod Sulejman-efendije Galića koji je radio kao imam u jednoj mahalskoj džamiji u Prijepolju. Od svoje dvanaeste godine radio je kao šegrt i pomoćnik kod svog amidže Mede (Merdan) koji se bavio popravkom pušaka i pištolja. Od njega je naučio ovaj zanat. Zahvaljujući ovoj sposobnosti, za vrijeme služenja vojnog roka nije imao nikakvih problema u odnosu na svoje prijatelje.

Dok je služio vojni rok, zbog preciznog gađanja cilja prilikom obuke korištenja vatrenog oružja, bio je nagrađen dopustom za odlazak kući na duže vrijeme. Govorio bi: „Lahko je pogoditi cilj koji je statičan; ono što je istinski teško pogoditi jeste cilj koji se brzo kreće.“ Njegov otac bi u svoje selo pozivao doktore, zanatlije i druge velikodostojnike iz Prijepolja te ih vodio u lov u obližnju šumu. Uprkos protivljenju njegovog oca, kupio je jednu polovnu lovačku pušku parama koje mu je dala majka. Tako je po prvi put postao vlasnik puške koju je i lično popravio.

Vojni rok služio je u Splitu (Hrvatska) u periodu 1932-1935. godine. Oca je izgubio 3 mjeseca prije okončanja vojnog roka. Nakon okončanja vojnog roka, vratio se kući. Njegov dajdža Mehmet pohađao je osmansku medresu gdje je stjecao i životno iskustvo; a u svom kraju bio je poznat kao idejni vođa. Nakon osluženja vojnog roka, došao je kući svoga sestrića da ga posjeti. Tom prilikom mu je rekao: „Moje životno iskustvo i osjećaj kazuju mi da će se na ovome području u bliskoj budućnosti desiti krvoproliće. Otac ti je umro, ti si sada na čelu porodice, uzmi majku, tetku i braću i preseli se u Tursku.“ Upitao je svoga dajdžu: „A zašto ti ne ideš s nama?“ Odgovorio mu je: „Ovo je jedno skupo i zahtjevno putovanje. Prvo vi idite i smjestite se. Kasnije ću i ja doći i smjestiti se kod vas, ako Bog da.“ (Međutim, za svoga života dajdža mu nije uspio doći u Tursku). Prema uputama svoga dajdže, kojeg je mnogo volio i poštovao, odlučio je preseliti se u Tursku; dao je izraditi pasoše te je prodao zemlju i kuću. Uz pomoć svog dajdže napravio je jedan mali rječnik turskog jezika kojim će se moći koristiti a koji se sastojao od riječi i izraza koji se koriste u svakodnevnoj

komunikaciji. 03. marta 1935. godine zajedno sa osam porodica iz Prijepolja krenuo je na put. Ovoj grupi koristio je kao vodič i prevodilac.

Kako bi se mogao preseliti u Tursku zajedno sa svojom majkom, tetkom Elmas (op. prev. Elmasa) i svojom braćom Hasanom i Lutfijem, prethodno je morao otići u Skoplje, jer u to doba nisu direktno primali iseljenike iz Sandžaka u našu zemlju (op. prev. Tursku). Kako bi od Generalnog konzulata Republike Turske u Skoplju obezbijedili potrebnu dokumentaciju kao potvrdu da su Turci, proboravili su više od mjesec dana u Kapan hanu (op. prev. han u Skoplju iz 15. st.). Procedura pripremanja dokumentacije bila je izuzetno duga. Nakon što su dobili potrebne dokumente, iz Skoplja sa svojom porodicom vozom odlazi u Solun.

Zbog problema kroz koje su prolazili prilikom traženja broda, u Solunu su ostali gotovo mjesec dana. U Izmir su mogli doći samo brodom koji je bio natovaren drvenom građom. U Izmiru su više od mjesec dana boravili u džamiji Tepedžik (Tepecik) na trgu Basmane gdje ih je smjestilo Ministarstvo za zdravlje i stanovanje. S obzirom da je ova džamija dugo vremena korištena kao magacin, prvo su je očistili i okrečili. U ovu džamiju je smješteno ukupno osam porodica koje su zajedno doputovale. Zakucali su eksere u zid te na njih privezali špagu za koju su zakačili ćilime koje su donijeli za sebe i tako napravili paviljone za svaku porodicu. Bili su primorani jedan od klozeta u dvorištu džamije pretvoriti u kupatilo.

Po službenom dopisu iz Ankare, sa svojom porodicom iz Izmira je vozom poslan na željezničku stanicu Fakili (Fakılı), u Kadiluku Bogazliyan (Boğazlıyan), Vilajetu Jozgat (Yozgat). Smješteni su u selo Igdeli (İğdeli), u Nahiji Čajiralan (Çayıralan), u Kadiluku Bogazliyan (Boğazlıyan). Svakoj porodici data je zemlja, plac za kuću i po jedan par volova. Prema tada važećem zakonu, uvjetovano je da ne mogu 15 godina prodavati zemlju. Zajedničkom akcijom svakoj porodici su napravili kuću. Tako je Jusuf Kansu, počevši od 1935. godine, konačno postao građanin i četvrte države – Republike Turske. Kada je izašao zakon o prezimenima, po prijedlogu službenika za pitanja građana uzeo je prezime KANSU.

Povremeno bi sa svojim srednjim bratom radio na izgradnji tunela na željeznici Sivas-Divriği (Sivas-Divriği). Sa svojim bratom Hasanom odlazio bi u kosidbu u sela u kojima su živjeli Bošnjaci, kao što su Tekmen, Dendil i Burhan, u pokrajini Sivas, općini Gemerek. 1941. godine služio je vojsku u Istanbulu, u Hadimkoju (Hadımköy), u trajanju jedne godine. 1947. godine Jusuf Kansu dolazi u Istanbul te počinje raditi u fabrici proizvodnje vunjenih tkanina *Sumerbank Feshane Defterdar* na Ejupu (Eyüp). Sa ovoga posla otišao je u penziju, 15. februara 1970. godine.

1949. godine u Istanbulu se oženio Ajšom Kara (Ayşe Kara), rođenom u Burhaniji (Burhaniye, Balıkesir) 1927. godine. Njeni korijeni su iz Kolašina (Crna Gora). Otac joj je Rašid Davutović a majka Kadima Šabović. Njena porodica je brodom 30. juna 1914. godine sa luke u Baru (Crna Gora) doselila u općinu Ajvalik (Ayvalık).

U braku Jusufa i Ajše 1950. godine rođen je Husejin, ka prvo dijete, te 1952. godine Fatma Nimet, kao njihovo drugo dijete. Jusuf Kansu je početkom 1953. godine od novaca koje je dobio prodavši zemlju i kuću na selu kupio jednu drvenu kuću u Edirnekapiju (Edirnekapı). Svaku priluku je koristio za popravljanje te drvene kuće.

1977. godine putovao je autobusom u Meku radi obavljanja obreda hadža. Poznao je principe islama te ih je nastojao i primjenjivati. Trudio se namaze klanjati u džematu u džamiji. Bio je protivnik kamate. Isticao je kako je Muhammed, a.s., u svom oproštajnom govoru zabranio kamate. Iz oproštajnog govora naglašavao je i zabranu krvne osvete, prava djece i žena, te je stoga jako mnogo volio djecu i unučad. Jako mnogo je vodio računa o čistoći. Često je isticao da je čistoća temeljni princip islama.

Pridavao je važnost posjećivanju rodbine i zemljaka. Važnost toga prenosio je i na mlađe generacije. U razgovorima s omladinom najviše je govorio o životu Božijih poslanika. Govorio je o onom što su proživjeli tokom selidbe iz Sandžaka u Tursku. Kada bi čuo vijest o nekoj dženazi, u vremenu kada telefoni nisu bili toliko zastupljeni, nije mu bilo mrsko ići od kuće do kuće, prenositi vijest o dženazi kojoj bi obavezno i lično prisustvovao.

Porodicama koje bi željele preseliti se iz Sandžaka u Tursku, bili rođaci ili ne, ukoliko bi procijenio da ne mogu naći posao, slao bi im notarski ovjeren *dokument o izdržavanju* kojim bi jamčio da će ih izdržavati 6 mjeseci, te kada bi te porodice došle, lično bi se brinuo o njima. Ovaj dokument među doseljenicima bio je poznat kao *garantni list*. Njegova supruga i on jako su voljeli počastiti goste.

Jusuf Kansu je bio otac 2 djece i djed 4 unučadi. Na Ahiret je preselio u Istanbulu u četvrtak, 10. jula 1991. godine. Za 80 godina svoga života bio je svjedokom mnogih okupacija i ratova. Bio je svjedokom mnogih ugnjetavanja. U svome životu koji je protekao u borbi za život i selidbenim tegobama bio je stanovnik četiri države: Osmanska država, Kraljevina Srbija, Kraljevina Jugoslavija i Republika Turska. Ove teškoće i problemi i tuga zbog selidbe uopće ga nisu bacali u očaj. Još više je radio kako bi stao na noge i opstao u novoj domovini; uspio bi naći posao i steći imetak. Služio je svojoj porodici, narodu, vjeri i domovini. A na nama je bilo predstaviti jedan portret koji odražava *Kulturu grada*.

The background of the page is a grayscale photograph of a stone wall. In the center of the wall is a large, circular stone carving that resembles a stylized sun or a target with concentric rings. The text is overlaid on this central image.

AKTIVNOSTI ZAVODA

